

УДК 316.46:35.088

Мудрик Алла Богданівна

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, кафедра загальної та соціальної психології, кандидат психологічних наук, ст. викладач

Тренінг розвитку лідерських якостей у системі професійного навчання державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад

Актуальність дослідження. Зміни, які відбуваються у суспільстві, потребують не просто оновлення традиційних схем державно-управлінських відносин, а й наповнення новим змістом професійної діяльності державних службовців щодо здійснення та реалізації державної влади.

В сучасних умовах важливим фактором підвищення ефективності державної служби стає розвиток людського потенціалу, наповнення її професійно підготовленими кадрами, здатними: своєчасно позбуватись успадкованих непродуктивних стереотипів професійної діяльності та кваліфіковано відповідати на соціально-орієнтовані вимоги, які ставляться до державних службовців стосовно їх професіоналізму; чітко та якісно виконувати функціональні обов'язки в ситуації постійних змін, неузгодженості нормативно-правового забезпечення; глибоко осмислювати свої недоліки та професійні надбання, оцінюючи ефективність їх використання в процесі управлінської діяльності, приділяючи при цьому особливу увагу безперервному професійному розвитку.

Сучасні умови потребують від фахівця не лише високого рівня професіоналізму, але й наявності постійної його готовності збагачувати та оновлювати свої знання, уміння. Ефективне функціонування системи державного управління залежить не лише від її організаційної структури, зовнішніх факторів, але і від особистих характеристик фахівців, зокрема від рівня розвитку лідерських якостей.

Одним із найбільш ефективних засобів актуалізації та розвитку лідерських якостей є соціально-психологічний тренінг.

Метою тренінгу розвитку лідерських якостей є розширення уявлень про лідерство як спосіб організації та управління малою групою, активізація лідерського потенціалу як сукупності умінь самоуправління і управління іншими людьми.

Реалізація поставленої мети передбачає вирішення наступних завдань: розгляд психологічних основ лідерства; вивчення лідерських ролей, особливостей їх прояву; виявлення власного лідерського потенціалу; оволодіння прийомами та методами придбання авторитету в колективі; розвиток індивідуального стилю лідерства; оволодіння прийомами та техніками створення персонального бренду та формування іміджу лідера; ознайомлення із технологіями зміцнення лідерських позицій в емоційно-напружених, проблемних ситуаціях; розширення соціальної та комунікативної компетентності особистості; розвиток навичок самоаналізу; оволодіння активним стилем спілкування і розвиток відносин партнерства;

розвиток творчого підходу до вирішення завдання; освоєння навичок впливу на групу; регуляція власного емоційного стану.

Методика та організація дослідження. Дослідження проводилося на базі Волинського обласного центру перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій (26-27 березня 2013 року). Вибірку дослідження склали студенти вищих навчальних закладів м. Луцька, що здійснювали навчання в межах проекту «Школа молодого державного службовця». Загальна кількість учасників тренінгу – 23 особи.

Програма тренінгу розвитку лідерських якостей включала в себе 5 модулів:

Модуль 1. Природа лідерства. Оцінка лідерських якостей.

Теоретична складова цього модулю передбачала вивчення та аналіз таких понять й феноменів як: лідер та лідерство; типологія лідерства; фактори становлення успішного лідера; лідерство та управління; лідер та керівник; лідер та менеджер; складові лідерства; лідерський потенціал.

Практична складова цього модулю містила такі вправи: «Ти і твоє ім'я», «Політ на місяць». Зазначені вправи були спрямовані на розвиток таких якостей та умінь як самостійність й творчий підхід до завдання; лідерські навички та лідерський потенціал; ефективна самооцінка та самопрезентація особистості.

Модуль 2. Структура образу лідера. Способи позиціонування лідерських якостей.

Теоретична складова була спрямована на ознайомлення з такими поняттями та феноменами як: основні риси лідера; лідерські якості: їх оцінка, формування та розвиток; чинники ефективної самопрезентації лідера.

Практична складова означеного модулю включала в себе наступні вправи: «Візитна картка», «Реклама», «Презентація лідерських якостей». Метою цих вправ було тренування здатності до виявлення «Я-концепції»; аналіз власних лідерських якостей та їх розвиток; тренування уміння представляти матеріал, а також оволодіння активним стилем спілкування і розвиток відносин партнерства; формування навички вживання лідерських дієслів.

Модуль 3. Персональний бренд лідера. Формування іміджу лідера.

Теоретична складова модулю передбачала розгляд таких питань як: загальна характеристика бренду керівника (лідера); структура бренду; імідж та образ лідера; ефективні методи та форми трансляції бренду.

Практична складова модулю передбачала використання таких вправ: «Лідер – це...», «Рекламний ролик». Ці вправи використовувалися з метою отримання учасниками навичок у формуванні та презентації свого іміджу; оволодіння активним стилем спілкування і розвитком в групі відносин партнерства. Використання означених вправ також дало можливість учасникам потренуватися у визначенні чітких і ясних ознак лідерської поведінки та усвідомленні лідерських якостей.

Модуль 4. Психологічні засади ефективної комунікації лідера. Формування ефективної партнерської взаємодії.

Теоретичне наповнення модулю становило розгляд питань, що стосуються поняття комунікації, її природи, структури, типології та чинників, а також

формування комунікативної компетентності особистості. Окрім розгляду означених питань, значна увага приділяється феномену зворотнього зв'язку та поняттю партнерської взаємодії; організації спільної діяльності; виконанню спільних творчих проєктів та їх презентації на принципах партнерства та творчості.

Практична складова модулю передбачала використання вправ «Ейфелева вежа», «Перемога чи поразка?» та «Особистий багаж». Ці вправи сприяють мобілізації уваги учасників та їх включеності у вирішення групової задачі; інтеграції з групою за рахунок усвідомлення колективної відповідальності і виконання спільної командної діяльності. Також використання цих вправ дає змогу учасникам потренуватися у визначенні чітких цілей діяльності й виробленні спільної стратегії і тактики успіху; розвинути лідерські якості; перевірити готовність взяти на себе відповідальність за вирішення завдання, здатність ефективно працювати і спілкуватися з партнерами по команді та здібності складання психологічного портрета людини; оволодіти активним стилем спілкування; подолати внутрішні бар'єри, невпевненість, скутість; навчитися розпізнавати внутрішньогрупові проблеми і блоки, що заважають нестандартному підходу до ситуації; адекватно діяти в умовах змагання.

Модуль 5. Регуляція власного емоційного стану.

Теоретична складова модулю включала вивчення та аналіз таких понять і феноменів як: емоції, їх види; емоційний стан та регуляція емоційного стану; поняття про емоційний стрес та феномен емоційного вигорання; емоційні розлади і шляхи їх подолання; прийоми, техніки і методи регуляції емоційного стану; аналіз маніпулятивної поведінки та типів маніпулятивних ігор.

Практична складова модулю включала вправу «Рефреймінг» та прийоми психологічного захисту (техніки: «Я – герой!», «Вентилятор», «Акваріум», «Діснейленд», «Океан спокою», «Театр абсурду», «Театр ляльок»). Окрім цього, здійснювався аналіз маніпулятивних ігор, що використовуються у діловому спілкуванні («Сороконіжка», «Блазень гороховий», «Жертва неувважності, чи сирота казанська», «Людина зі зв'язками», «Скандаліст», «Пацифіст», «Хитрий лис»). Означені вправи та техніки мали на меті розвинути уміння учасників позитивно ставитися до себе; нестандартно та творчо вирішувати складні проблеми; долати внутрішні бар'єри, страх і невпевненість; використовувати на практиці прийоми психологічного захисту; розвинути вміння аналізувати ситуації маніпулятивного впливу; використовувати прийоми протидії маніпуляціям.

Джерела та література

1. Евтихов О. В. Тренінг лідерства. / О. В. Евтихов – СПб. : Речь, 2007. – 256 с
2. Евтихов О. В. Стратегии и приемы лидерства : теория и практика. / О. В. Евтихов – СПб. : Речь, 2007. – 238 с.
3. Кристофер Э., Смит Л. Тренінг лідерства. / Э. Кристофер, Л. Смит – СПб. : Питер, 2001. – 320 с.
4. Розвиток лідерських якостей : програма тренінгу. / Алла Богданівна Мудрик, Христина Юрїївна Шишкіна. – Луцьк, 2013. – 120 с.